

Η πρόσληψη της Καινής Διαθήκης στη λογοτεχνία και την τέχνη

Τέταρτη Ενότητα: Οι βασικές αρχές της θεωρίας

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη

Επίκουρη Καθηγήτρια

Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Θεωρία της πρόσληψης και Καινή Διαθήκη

Οι βασικές αρχές της θεωρίας

Περιεχόμενα ενότητας 1/2

1. Ιστορία της επίδρασης (Wirkungsgeschichte)
2. Ιστορία της πρόσληψης (Rezeptionsgeschichte)
3. Αισθητική της πρόσληψης / αναγνωστική θεωρία
4. Πρόσληψη, ανταπόκριση, επίδραση
5. Το εύρος της θεωρίας της πρόσληψης
6. Το συνεχές της θεωρίας της πρόσληψης

Περιεχόμενα ενότητας 2/2

7. Ποιος είναι ο αναγνώστης;
8. Μοντέλα πρόσληψης
9. Τα τρία βασικά ερωτήματα
10. Τα τρία ερωτήματα κι οι τρεις βασικές τάσεις στην αναγνωστική θεωρία
11. Βασικές αρχές της θεωρίας

Ιστορία της επίδρασης (Wirkungsgeschichte)

- Όρος που εισήγαγε ο Hans Georg Gadamer
- Διαμορφώνει τον τρόπο που κατανοούμε σήμερα το κείμενο -> η ερμηνευτική παράδοσή του επιδρά κάθε φορά που διαβάζουμε το κείμενο
- Το σημείο αφετηρίας και αναφοράς είναι το ίδιο το κείμενο, ως παράγοντας διαμόρφωσης πολιτισμών

Ιστορία της πρόσληψης (Rezeptionsgeschichte)

- Εισάγεται με το έργο του Jauss
- Το σημείο αναφοράς είναι τώρα ο αναγνώστης
- Η έμφαση στον τρόπο που το κείμενο διαβάστηκε μέσα στην ιστορία

Αισθητική της πρόσληψης / αναγνωστική θεωρία

- Η έννοια εισάγεται με τον Iser
- Τονισμός όχι τόσο στο αποτέλεσμα όσο στην ίδια τη διαδικασία ανάγνωσης
- Το νόημα του κειμένου παράγεται μέσα από τη διαδικασία της ανάγνωσης

Πρόσληψη, ανταπόκριση, επίδραση

- Πρόσληψη: η πραγμάτωση του κειμένου από τον αναγνώστη
- Ανταπόκριση: αυτό που προκαλεί η δομή του κειμένου κατά τη διαδικασία της ανάγνωσης
- Η πρόσληψη μπορεί να αναφέρεται στην εντύπωση / επίδραση που προκαλεί ένα κείμενο στον αναγνώστη
- Η πρόσληψη μπορεί να αναφέρεται στην απάντηση / αντίδραση του αναγνώστη προς το κείμενο

Το εύρος της θεωρίας της πρόσληψης

- Όχι μία παγιωμένη μεθοδολογία
- Περισσότερο μία συλλογή κριτικών προσεγγίσεων που εστιάζουν στον αναγνώστη
- Ένα συνεχές που ξεκινά από ατομικές αναγνώσεις και καταλήγει σε αναγνώσεις της κοινότητας

Το συνεχές της θεωρίας της πρόσληψης

- Ψυχολογικές / υποκειμενικές προσεγγίσεις: προσωπικές κι ιδιαίτερες εμπειρίες ανάγνωσης μεμονωμένων αναγνωστών (Norma Holland, David Bleich)
- Αμφίδρομες / φαινομενολογικές προσεγγίσεις. Ισορροπία μεταξύ του ρόλου του κειμένου και του ρόλου του αναγνώστη (Wolfgang Iser, Wayne Booth)
- Κοινωνικές / στρουκτουραλιστικές αναγνώσεις . Έμφαση στην κοινωνική θέση των αναγνωστών και στην ερμηνευτική κοινότητα που ανήκουν (Stanley Fish, Seymour Chatman, Hans Robert Jauss)

Μοντέλα πρόσληψης

- «Κυριαρχική ανάγνωση»: ο αναγνώστης αποδέχεται τον κώδικα του κειμένου και τον αναπαράγει
- «Διαπραγματεύσιμη ανάγνωση»: ο αναγνώστης δέχεται τον κώδικα του κειμένου εν μέρει, κάποιες φορές όμως αντιστέκεται και τον διαμορφώνει με τέτοιο τρόπο ώστε να ταιριάζει στις δικές τους εμπειρίες
- «Ανάγνωση της αντίστασης»: ο αναγνώστης αντιστέκεται στον κώδικα νοήματος του κειμένου, τον απορρίπτει και προτείνει έναν νέο εναλλακτικό

Τα τρία βασικά ερωτήματα

- (1) Η ανάγνωση είναι προσωπική ή κοινωνική εμπειρία;
- (2) Τι κυριαρχεί στην εμπειρία της ανάγνωσης: το κείμενο ή ο αναγνώστης;
- (3) Ποιος είναι ο αναγνώστης: ο έμπειρος ή ο απλός αναγνώστης;

Τα τρία ερωτήματα κι οι τρεις βασικές τάσεις στην αναγνωστική θεωρία

- Ψυχολογικές / Υποκειμενικές θεωρίες:
 - Η ανάγνωση είναι προσωπική/υποκειμενική υπόθεση
 - Κυρίαρχος σε αυτήν είναι ο αναγνώστης
 - Ο μέσος αναγνώστης
- Αμφίδρομες / φαινομενολογικές θεωρίες:
 - Ισορροπία μεταξύ κειμένου και αναγνώστη
 - Ο αναγνώστης μπορεί να ποικίλει
 - Η ανάγνωση περισσότερο υπόθεση του υποκειμένου
- Κοινωνικές / στρουκτουραλιστικές θεωρίες:
 - Έμφαση στο κοινωνικό πλαίσιο και στις συμβάσεις της κοινότητας
 - Ο αναγνώστης μπορεί να ποικίλει
 - Αυτό που κυριαρχεί είναι η ερμηνεύουσα κοινότητα

Βασικές αρχές της θεωρίας

- Αμφισβήτηση της αυτοδυναμίας του κειμένου και του συγγραφέα
- Η βαρύτητα για την παραγωγή νοήματος μεταφέρεται στον αναγνώστη (περισσότερο ή λιγότερο ιστορικά οριζόμενο)
- Σημασία έχει το πώς ένα κείμενο προσλαμβάνεται ανάλογα με τον ορίζοντα των προσδοκιών του αναγνώστη. Ο δικός του ορίζοντας συναντά τον ορίζοντα του κειμένου
- Η έννοια του ορίζοντα: το σύνολο των πολιτιστικών κανόνων, υποθέσεων, κριτηρίων που διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο οι αναγνώστες αντιλαμβάνονται ένα κείμενο
- Τρεις βασικοί στόχοι: κατανόηση, εξήγηση, εφαρμογή
- Πολυσημία και ανοικτότητα του κειμένου

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Αναστασία Μουρατίδου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

